

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ЖИТОМИРСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Дипломна робота

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» на тему
**«ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНОГО ФОЛЬКЛОРНОГО
МАТЕРІАЛУ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ І КУРСІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ»**

Виконала

студентка VII курсу №71 групи
спеціальності «Філологія. Мова та
література» (англійська, німецька)
заочної форми навчання
Клочан Ірина Анатоліївна

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук,
професор
Мисечко Ольга Євгеніївна

Допущено до захисту

«__»_____»20__року

Завідувач кафедри _____

Житомир 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні передумови формування соціокультурної компетентності при вивченні іноземної мови	7
1.1. Загальна характеристика змісту іншомовної комунікативної компетентності студентів I курсу немовного ВНЗ.....	7
1.2. Зміст та структура соціокультурної компетентності.....	24
1.3. Психолого-вікові особливості студентів I курсу ВНЗ.....	35
Висновки до 1 розділу	50
РОЗДІЛ 2. Особливості формування соціокультурної компетентності засобами фольклорного матеріалу при вивченні іноземної мови студентами I курсу немовного ВНЗ	52
2.1. Фольклорний матеріал як засіб формування соціокультурної компетентності	52
2.2. Методика застосування фольклору для формування соціокультурної компетенції при вивченні англійської мови у немовному ВНЗ.	58
2.3. Експеримент та інтерпретація отриманих даних.....	76
Висновки до 2 розділу	87
ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	92
ДОДАТКИ	100

ВСТУП

Кардинальні перетворення нашого суспільства сприяють утвердженню пріоритету загальнолюдських, гуманістичних цінностей, актуалізації гуманітарних знань (Закон України “Про освіту”, Державна національна програма “Освіта”, Національна доктрина розвитку освіти). На початку третього тисячоліття — ери інформації та комунікації набуває особливої актуальності поєднання проблем гуманітаризації освіти та розвитку соціокультурних і духовних якостей особистості — суб'єкта виховання. Сьогодні, як відзначається у Матеріалах II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти, у молоді розширюються можливості для засвоєння загальнолюдських цінностей, відкриваються нові шляхи знайомства з іншими народами і культурами, реалізуються спільні освітні проекти і програми, зростає мобільність учнів і студентів, що сприяє розв'язанню завдань реформування національної системи освіти та її поступовій інтеграції у міжнародний освітній простір. За умови трансформації українського суспільства і формування нової парадигми освіти — особистісно орієнтованого навчання основ наук — підвищуються роль іноземної мови як джерела знань про країну та світ і статус навчального предмета “Іноземна мова”, головною метою якого має стати розвиток в учнів здатності до міжкультурної комунікації.

Одним із пріоритетних завдань навчання іноземних мов визнається формування в учнів комунікативної компетенції, важливим складником якої виступає соціокультурна компетенція, що передбачає наявність знань про національно-культурні особливості країни, мова якої вивчається, про норми мовленнєвої та немовленнєвої поведінки її носіїв і вміння будувати свою поведінку відповідно до цих особливостей і норм. Тим самим сучасна концепція мовної освіти робить важливий акцент на необхідності не обмежувати вивчення іноземної мови її вербальним кодом, а формувати у

свідомості учня “картину світу”, притаманну носієві цієї мови як представнику певної культури й певного соціуму.

Питання про країнознавчий, лінгвокраїнознавчий та соціокультурний аспекти навчання іноземної мови, про зміст комунікативної компетенції теоретично обґрунтовано у працях багатьох учених (М.Аріян, Є.Верещагін, Н.Гез, І.Зимня, Н.Ішханян, В.Костомаров, О.Леонт'єв, Ю.Пассов, В.Редько, В.Сафонова, Л.Смелякова, Г.Томахін, В.Топалова, Р.Adler, D.Brown, E.Hall, R.Lado та ін.).

СКК досліджували у різних аспектах: формування СКК учнів молодшого шкільного віку (О. О. Коломінова), учнів старшої школи (О. А. Бондаренко І. А. Воробйова, І. Е. Ріске), учнів основної школи в процесі навчання англійського діалогічного мовлення (Ю. В. Кузьменко), формування англомовної СКК у студентів мовних спеціальностей на базі німецької мови як першої іноземної (Л. М. Писанко), майбутніх вчителів іноземних мов (Т. М. Колодько, Н. А. Ігнатенко), студентів в немовному ВНЗ (Р. О. Гришкова, І. В. Султанова, В. Н. Топалова, О. Є. Щербакова) та ін. Однак формування соціокультурної компетенції студентів немовних спеціальностей засобами англійського фольклору не було предметом спеціального дослідження.

Одним з важливих досягнень мовної педагогіки з'явилося положення про те, що успішність мовного спілкування в повній мірі залежить від комунікативної компетенції - здатності спілкуються впливати один на одного адекватно завданням спілкування і відповідно до цього вживати мовленнєві висловлювання. Основою для розвитку соціокультурного підходу у мовній педагогіці послужило положення про необхідність вивчення мови і культури, яке в кінці 20 століття набуло абсолютно аксіоматичного звучання. У той же час при розробці практики вивчення мов і культур з'являється ряд проблем, які потребують конкретного дозволу, що і визначило **актуальність** нашої роботи.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробці методики формування соціокультурної компетентності засобами фольклорного матеріалу при вивченні іноземної мови студентами першого курсу немовних спеціальностей ВЗО.

Об'єктом дослідження є процес формування соціокультурної компетентності студентів немовних спеціальностей ВЗО.

Предмет дослідження – методика формування соціокультурної компетентності студентів немовних спеціальностей ВЗО.

Досягнення поставленої мети дослідження передбачало розв'язання таких завдань:

- 1) вивчити загальну характеристику змісту іншомовної комунікативної компетентності студентів I курсу немовного ВНЗ;
- 2) розглянути зміст та структура соціокультурної компетентності;
- 3) виділити психолого-вікові особливості студентів I курсу;
- 4) дослідити фольклорний матеріал як засіб формування соціокультурної компетентності;
- 5) проаналізувати методику застосування фольклору для формування соціокультурної компетенції при вивченні англійської мови у немовному ВНЗ;
- б) розглянути та експериментально перевірити ефективність розроблених моделей для формування вмінь усного монологічного мовлення засобами фольклорного матеріалу студентів ВЗО;

Для вирішення поставлених завдань використано такі **методи** дослідження:

- вивчення і теоретичний аналіз проблеми з точки зору психології, лінгвістики та методики;
- вивчення та узагальнення теорії та досвіду використання аудіо-візуальних засобів;
- наукове спостереження;
- анкетування;

- експеримент.

Методологічною основою дипломного дослідження послужили праці Н.Г. Комлева, Е.М. Верещагіна, В.Г. Костомарова, Т.Д. Томахіна, В.В. Сафонові, А.В. Куніна та ін.

Практична значимість роботи полягає в тому, що матеріали можуть знайти застосування в курсі країнознавства і на заняттях для студентів перштих курсів немовних спеціальностей класів з англійської мови.

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження виявлено, що сучасне трактування СКК, яке існує в методиці, сформоване на основі лінгвокраїнознавчого, соціокультурного, міжкультурного підходів. Формування СКК у ході професійно орієнтованого навчання іноземної мови передбачає включення студентів у міжкультурне спілкування, що моделюється на заняттях англійської мови. За умови відсутності іншомовного середовища, саме тексти для читання повинні містити значний соціокультурний потенціал, прямо та опосередковано впливати на створення в студентів позитивної установки до сприйняття та вивчення іншомовної культури. При цьому соціокультурні реалії країни, мова якої вивчається, виступають в ролі компонентів змісту навчання. Формування цієї компетентності студентів першого курсу ґрунтується на твердженнях про взаємовплив мови і культури, існування картини світу кожного народу, культурної і соціальної зумовленості людського сприйняття і поведінки, концепті вторинної мовної особистості, що зумовлює необхідність спільного вивчення іноземної і рідної мов і культур, формування психологічної готовності до сприйняття іншомовної культури, формування культурного релятивізму.

Доведено також, що формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності означає практичне оволодіння студентами структурними явищами мови та має відбуватися в тісній взаємодії з формуванням мовних та мовленнєвих умінь на фоні позитивних інтересів і мотивів студентів та мікроклімату в аудиторії.

У результаті визначення вікових особливостей студентів університетів встановлено, що вік від 16 до 18 років співвідноситься з періодом ранньої юності. Передумовою успішного формування англійської соціокультурної компетентності студентів першого курсу є врахування таких психолого-вікових особливостей, як активне формування індивідуального стилю розумової діяльності; стійка сукупність індивідуальних варіацій у способах

сприйняття; свідоме цілеспрямоване запам'ятовування а також використання прийомів запам'ятовування. Характерною ознакою в цей період для студента першого курсу також є підвищення продуктивності стосовно словесних форм, повільне формування асоціацій за суміжністю, зростання продуктивності пам'яті, емоційна вразливість, зростання самоконтролю та саморегуляції, а також наявне протиріччя між почуттям особистої індивідуальності та особистісною невизначеністю.

Отже, прислів'я і приказки можуть служити хорошим засобом формування соціокультурної компетенції, оскільки є по суті фразеологізмами, часто містять фонову і без еквівалентну лексику, а також великий пласт уявлень про культуру, традиції і звичаї. Крім того, вони надають набагато більший інтерес для студентів першого курсу і можуть служити засобом підвищення мотивації до вивчення іноземної мови, що важливо, так як аналіз використовуваних підручників показує, що інформація, яка часто домінує в навчальних текстах, не знаходить емоційного відгуку в студентів, що не апелює до їх почуттів, особистого досвіду, що не спонукає до вираження власної думки. Набагато важливіше, щоб студенти вміли спілкуватися і розуміли, що для представника іншої культури прийнятно, а що ні, щоб вміли пояснити, чим ми відрізняємося від них, які у нас культурні особливості.

Прислів'я і приказки можна використовувати на різних етапах заняття, для формування будь-яких навичок і вмінь, проте їх основне призначення полягатиме в тому, щоб розширювати соціокультурні уявлення, в тому числі лінгвокультурний підтекст, відмінності і схожість культур, а також у формуванні терпимості і розуміння інших культур і народів.

Таким чином, виходячи з отриманих даних, можна зробити висновок про те, що систематичний розвиток умінь монологічного мовлення (навчання проводилось із застосуванням фольклорного матеріалу) сприяє подоланню різного роду труднощів, з якими стикаються учні при породженні монологічного висловлювання. Внаслідок цього поліпшується успішність

студентів, що веде за собою підвищення мотивації до вивчення іноземної мови

1. Навчання монологічного висловлювання на основі надфразової єдності становить складність на етапі розвитку мовного вміння. Монологічне висловлювання даного рівня характеризується наступними параметрами: відносно безперервним характером, послідовністю, логічністю, смисловою закінченістю, комунікативною спрямованістю. Систематичне використання методики навчання монологічного мовлення на основі надфразової єдності, практичне застосування мовних вправ, опор створює сприятливі умови для появи позитивних тенденцій у навчанні іноземної мови. У студентів спостерігається постійний розвиток умінь монологічного мовлення, що сприяє оформленню лексико-граматичної і фонетичної правильності мовлення, формуванню навичок та умінь логічної побудови мови.

2. Як показують результати методичного експерименту, дані параметрів дослідження монологічного мовлення підсумкового тесту-зрізу ЕГ порівняно з параметрами дослідження монологічного мовлення предекспериментального тесту-зрізу покращилися на 10% за всіма показниками. В ході експерименту студенти старалися висловити свою думку / ставлення шляхом породження послідовного, завершеного, об'ємного висловлювання і тим самим уникаючи і долаючи різного роду труднощі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – М.: Издательство ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Англійська мова спеціального вжитку (ESP) в Україні, до проекту дослідження British Council Ukraine, Київ 2004. – С. 18-29.
3. Андриевская В.В. Возрастные особенности учебной деятельности старшеклассников на уроках иностранного языка / В.В. Андриевская // Иностр. яз. в школе. – 1987. – № 6. – С. 3 – 8.
4. Баганова П.А. Потенциал использования пословиц в обучении иностранным языкам / Слагаемые качества современного гуманитарного образования. – Самара, 2004. – С. 139-144.
5. Балыхина Т. М. Методика преподавания русского языка как неродного (нового): учебное пособие для преподавателей и студентов / Т. М. Балыхина. – М.: Издательство Российского университета дружбы народов, 2007. – 185 с.
6. Бичкова Н.І. Основи використання відеофонограм та фонограм для навчання іноземних мов: Монографія. – К.: Віпол, 1999. – частина I. – 107 с.
7. Бобылева Л.И. О критериях отбора социокультурного компонента содержания обучения будущих учителей иностранного языка / Л.И. Бобылева // Английский язык и англоязычные литературы: проблемы изучения и преподавания в XXI веке. – Витебск, 2006. – С. 47-49.
8. Богатырева М.А. Социокультурный компонент содержания профессионально-ориентированного ученика: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Марина Александровна Богатырева. – М., 2008. – 226 с.
9. Бориско Н. Ф. Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Наталия Федоровна Бориско. – К., 2000. – 508 с.

- 10.Верещагин Е.М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного.-3-е изд., перераб. и доп./ Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М.: Русский язык, 2003. – 267 с.
- 11.Выготский Л.С. Проблема возраста / Л.С. Выготский // Собрание сочинений: в 6 т. Т. 4. – М.: Педагогика, 1984. – С. 244–268.
- 12.Винославська О.В. Психологічні особливості студентської групи // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. - №7. – С.65-70.
- 13.Вишневецький О.І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови: Посібник для вчителів. – К.: Рад. школа, 1989. – 224 с.
- 14.Вікова психологія: підручник / за ред. проф. Г.С. Костюка. – К.: Радянська школа, 1976. – 268 с.
- 15.Вьюшкина Е.Г. Компьютерная технология повышения качества усвоения иноязычной специальной (юридической) лексики [Текст]: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Е. Г Вьюшкина. – Саратов, 2002. – 138 с.
- 16.Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пособие для учителя / Н. Д. Гальскова. – М.: АРКТИ, 2003. – 192 с.
- 17.Гальскова Н.Д. Теория обучения иностранным языкам: лингводидактика и методика: учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – М.: Академия, 2004. – 336 с.
- 18.Голуб І.Ю. Формування у майбутніх перекладачів соціокультурної компетенції у процесі вивчення німецької мови після англійської: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Іванна Юріївна Голуб. – К., 2010. – 210 с.
- 19.Гондзюк С.П., Іщук В.В., Матвішин В.І. Веди урок іноземною мовою: Книжка для вчителя. – К.: Рад. шк., 2000. – 182 с.
- 20.Гришкова Р.О. Структура та функції іншомовної соціокультурної компетенції з позиції фахової підготовки студентів: [Електронний ресурс]. / Р. О. Гришкова. – Режим доступу:

http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Pedagogics/2006_37/37-22.pdf

- 21.Гринюк Г. А. Етапи формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів економічних спеціальностей / Гринюк Г. А., Семенчук Ю. О // Іноземні мови. – 2006. – №2. – С. 22–27.
- 22.Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
- 23.Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / пер. з англ. О. М. Шерстюк; наук. ред. укр. вид-ня С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
- 24.Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании [Текст] / И.А. Зимняя. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 30 с.
- 25.Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. / И.А. Зимняя. – М.: Просвещение, 1991. – 222 с.
- 26.Елизарова Г.В. Культура и обучение иностранным языкам / Г. В. Елизарова. – СПб: КАРО, 2005. – 325 с.
- 27.Еремина Л.Я. Оптимизация обучения иноязычной устной речи на начальном этапе языкового вуза на основе компетентностного подхода: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Л.Я. Еремина. – СПб., 2006. – 190 с.
- 28.Иванов В.Е. Интернет в формировании диалогического пространства в социокультурной среде [Текст] / В.Е. Иванов // Мир психологии. – 2000. – №2. – С. 1-56.
- 29.Іщенко Д. В. Військова педагогіка. Курс лекцій: навчальний посібник / Іщенко Д.В. –Хмельницький: Вид-во Академії ПВУ, 1998 – 159 с.
- 30.Ишханян Н. Б. Пути формирования лингвосоциокультурной компетенции в интенсивном курсе обучения иностранному языку (английский язык в неязыковом педагогическом

- вузе): дис. канд. пед. наук: 13.00.02 /Наталия Борисовна Ишханян. – М., 2006. – 242 с.
31. Катрич Н. Д. Формування іншомовної компетентності студентів політехнічного коледжу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://intkonf.org/katrich-nd-formuvannya-inshomovnoyi-kompetentnosti-studentiv-politehnicnogo-koledzhu/>. – Заголовок з екрану.
32. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. / Е.А. Климов. – М.: Академия, 2004 – 304 с.
33. Клычникова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке: пособие для учителя / З.И. Клычникова. – 2-е изд., испр. – М.: Просвещение, 1983. – 207 с.
34. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах / Т. І. Коваль // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011. – №6 (26).
35. Кон И.С. Психология ранней юности / И.С. Кон. – М.: Просвещение, 1989.
36. Козак С. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции будущих специалистов морского флота: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / С. Козак. – Одеса, 2001. – 224 с.
37. Костенко Н. І. Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів вчз нефілологічних спеціальностей [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Znpkhist/2012_5/12knizns.pdf . – Заголовок з екрану.
38. Кругленко О. С., Кучма М. Б. Використання активних методів навчання [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.rusnauka.com/7_NMIW_2011/Philologia/1_80065.doc.htm . – Заголовок з екрану.
39. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения [Текст] / Н.В. Кузьмина. – М.: Высшая

- школа, 1990. – 119 с.
- 40.Кутіщенко В.П. Вікова та педагогічна психологія / В.П. Кутіщенко. – К.: Ленвіт, 2010. – 128 с.
- 41.Лернер И. Я. Процесс обучения и его закономерности. – М., 1981. – 240 с.
- 42.Методика викладання іноземних мов у середніх на- вчальних закладах: підручник / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – Вид. 2-е, випр. і перероб. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
- 43.Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / С. Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. – 2010. – №2 – С. 13-14.
- 44.Ніколаєва Ж. В. Сучасні підходи до формування іншомовної компетенції майбутніх філологів у контексті євроінтеграції [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2006/50-37-24.pdf>. – Заголовок з екрану.
- 45.Олийнык Т. И. Интенсификация обучения диалогической речи с помощью ролевой игры в VII классе средней школы // Дис...канд. пед. наук / Олийнык Т. И. – К., 2006. – 180 с.
- 46.Осипова А.А. Общая психокоррекция / А.А. Осипова. – М.: Сфера, 2002. – 510 с.
- 47.Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычноеобразование. Концепция развития индивидуальности в диалоге культур/ Е. И. Пассов. – Липецк, 1998. – 160 с.
- 48.Програма з англійської мови для професійного спілкування / [кол. авторів Г.Є.Бакаєва, О.А.Борисенко, І. І.Зуєнок, В.О.Іваніщева та ін.] – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
- 49.Програма з англійської мови для університетів/ інститутів (п'ятирічний курс навчання): проект / Колектив авт.: С. Ю. Ніколаєва, М. І. Соловей, Ю. В. Головач та ін. – К.: Київський державний лінгвістичний університет, 2001. – 245 с.

50. Психологическая помощь и консультирование в практической психологии / под ред. М.К. Тутушкиной. – СПб.: Дидактика плюс, 1998. – 352 с.
51. Реан А.А. Психология человека от рождения до смерти: Младенчество. Детство. Юность. Взрослость. Старость / А.А. Реан. – М.: ОЛМА-Пресс, 2001. – 652 с.
52. Раицкая Л. К. Методы активного обучения языку профессии в магистратуре (на примере кейс-стади) / Л. К. Раицкая // Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку и переводу в вузе: Материалы международной конференции. РУДН, 25-26 марта 2008 г. – М.: РУДН, 2008. – С. 239-243.
53. Самарин Ю.А. Психология студенческого возраста и становление специалиста / Ю.А. Самарин. – Вестник высшей школы. – 1969. – №8. – С. 127-130.
54. Сафонова В.В. Основные принципы социокультурного образования средствами соизучаемых языков в XXI веке // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки: Збірник. Чернігів: ЧДПУ, 2007. – №48. – С. 259-264.
55. Сафроненко О. И. Программно-методическое, технологическое и кадровое обеспечение качества системы многоуровневой языковой подготовки студентов неязыковых вузов / О. И. Сафроненко. – Ростов н/Д: Изд-во ООО «ЦВВР», 2006. – С. 43.
56. Смирнов С.Д. Психология образа: проблема активности психического отражения / С.Д. Смирнов. – М.: Изд. Московского ун-та, 1985. – 228 с.
57. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам. Базовый курс лекций. – М.: Просвещение, 2002. – 239 с.
58. Солодовникова Ю. Ю. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности как условие совершенствования профессиональной подготовки специалиста социальной работы: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и

- методика профессионального образования» / Ю. Ю. Солодовникова. – Курск, 2009. – 28 с.
59. Сороковых Г. В. Программа-концепция формирования субъекта образования в процессе изучения иностранного языка в неязыковом вузе / Г. В. Сороковых. – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2004. – 108 с.
60. Сумцова О. В. Формирование иноязычной коммуникативной компетенции студентов технических вузов при использовании активных методов обучения иностранному языку / О. В. Сумцова // Молодой ученый. — 2012. — №2. — С. 297-298.
61. Ткаченко Л. Комунікативна компетенція студентів – запорука професійного успіху / Л. Ткаченко // Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах України : зб. наук. ст. учасників Всеукр. наук.-практ. конференції. – Київ., 23–24 грудня 2003 р. / [Редкол.: І.І. Тимошенко та ін.] – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 583 с.
62. Тенищева В. Ф. Интегративно-контекстная модель формирования профессиональной компетенции: автореф. дис. на соискание уч. степени д. пед. наук: 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / В. Ф. Тенищева. – М., 2008. – 44 с.
63. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. // М., 2000.
64. Тесленко О. В. Міжпредметні зв'язки як педагогічна проблема / О. В. Тесленко // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: збірник наукових праць. Випуск 8-9. – Х.: ХДПУ, 1998. – С. 197–200.
65. Ушинский К.Д. Родное слово // Собр. Соч. – Т 6. – М. – Л., 1948. – 53 с.
66. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса [Текст] / Н. Хомский — М.: 1972. – 129 с.
67. Чиханцова О. Роль іншомовної професійної комунікаційної компетенції під час оволодіння фахом у ВНЗ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.social-science.com.ua/>. – Заголовок з екрану.

- 68.Щукин А. Н. Методика преподавания русского языка как иностранного / Анатолий Николаевич Щукин. – М.: Высшая школа, 2003. – 334 с.
- 69.Якобсон П.М. Психологические проблемы мотивации поведения человека / П.М. Якобсон. – М.: Просвещение, 1969. – 317 с.
- 70.Beckerman Howard. Family Album, USA; Viewer's Guide 1 exercises and activities. К.: "Основи", 1995. – 167 с.
- 71.Byram M. Teaching and assessing intercultural communicative competence / М. Byram. – Clevedon: Multilingual Matters LTD, 1997. – 121 p.
- 72.Hall Edward T. (1959). The Silent Language. New York. – 155 p.
- 73.Hutmacher W. Key competencies for Europe // Report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, 1996.Council for Cultural Co-operation (CDCC) a Secondary Education for Europe. Strasburg, 1997.
- 74.Leo J. International Business English a course in communication skill, Cambridge University Press, 2015.
- 75.Mirabile R.J. Everything you wanted to know about competency modeling [Текст] / R.J. Mirabile // Training and development, 1997. – №8. – 73- 77p.
- 76.Prodromou L. First Certificate Star. – Macmillan Heinemann, 1998. – 240 с.
- 77.Spencer L.M., Spencer, S.M. Competenceatwork: modelsforsuperiorperformance [Текст] / L.MSpencer, S.M. Spencer – N. Y., 1993. – 123p.